

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
ul. Gorzowska 19
tel./fax 728-75-27
66-431 SANTOK

OPS.03.10.2024/AŁ

URZĄD GMINY SANTOK WPLYNĘŁO	
PODPIS	<i>[Signature]</i>
DNIA	2024-03-18 <i>2024/2024</i>
DEKRETACJA <i>ROA</i>	
DATA	<i>19.03.2024</i>
PODPIS <i>[Signature]</i>	

Santok, 18 marca 2024 r.

Wójt Gminy Santok

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku przekłada sprawozdanie z zakresu realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 – 2023.

KIEROWNIK
Ośrodka Pomocy Społecznej
[Signature]
mgr Anita Łukowiak

**SPRAWOZDANIE
Z ZAKRESU REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE SANTOK NA LATA 2021 - 2023**

Santok, marzec 2024 r.

Gminny Program Wsparcia Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 - 2023 wyznaczał działania mające na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece wychowaniu dzieci i był kontynuacją wcześniejszego Programu, gdzie priorytetem było tworzenie działań profilaktycznych oraz osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia dawało poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący mieszkaniec Gminy Santok miał zapewnione wsparcie i pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

PODSTAWA PRAWNA I ZADANIA GMINY WYNIKAJĄCE Z USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej została uchwalona dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków a w szczególności dzieci.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Gmina Santok realizuje zadania wymienione w art. 176 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2023 r. poz.1426 z późn. zm.) w zakresie:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez;

- a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
- b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 pomoc rodziny wspierającej ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 zadania ministra właściwego do spraw rodziny ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

W okresie sprawozdawczym Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizował zadania z powyższego katalogu. Regulacje zawarte w ustawie zakładają, iż dzięki współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących i działających na rzecz rodziny i dzieci możliwe jest niesienie skutecznej i szerokiej pomocy dla rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu i wychowaniu dzieci.

Relizacja zadań z zakresu wspierania rodziny opierała się także na poniższych aktach prawnych:

1. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 44 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 z późn. zm.),

3. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
5. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.),
6. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571),
7. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 390 z późn. zm.),
8. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.),
11. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1251 z późn. zm.),
12. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1230 z późn. zm.),
13. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 775 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.),
15. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 991 z późn. zm.),
16. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 z późn. zm.),
17. uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023,
18. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2424 z późn. zm.),

19. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1923),
20. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1565 z późn. zm.),
21. ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1705 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.),
23. Uchwała Nr XXVII/247/2020 Rady Gminy Santok z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023,
24. Uchwała Nr XL/392/2022 Rady Gminy Santok z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Santok na lata 2022-2025,
25. Uchwała NR XXX/288/2021 Rady Gminy Santok z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie utworzenia placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej,
26. Uchwała Nr XLIX/454/2022 Rady Gminy Santok z dnia 26 października 2022 r. w sprawie utworzenia placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie pracy podwórkowej,
27. Uchwała Nr LV/485/2023 Rady Gminy Santok z dnia 12 stycznia 2023 r. w sprawie przystąpienia Gminy Santok do realizacji Programu „Korpusu Wsparcia Seniorów” na rok 2023.
28. Uchwała nr XXXIX/381/2022 Rady Gminy Santok z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przystąpienia gminy Santok do realizacji Programu „Korpusu Wsparcia Seniorów” na rok 2022
29. Program „Wspieraj Seniora”- edycja 2021.

Art. 179 ust. 1 określa, że w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadania.

CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ ZADANIA

Celem głównym Programu było wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Cele szczegółowe i zadania wskazywały na:

I. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych przeżywającej trudności przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku

Zadania:

1. Sporządzenie wywiadu środowiskowego w rodzinie
2. Praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi
3. Konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny

II. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny

Zadania:

1. Objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Santok
2. Monitorowanie zagrożeń dotyczących sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówkami służby zdrowia na terenie gminy Santok
3. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej realizowane w trybie i na zasadach wynikających z ustawy o pomocy społecznej obejmuje w szczególności zapewnienie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania dla osoby lub rodziny, która jest tego pozbawiona

III. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia

Zadania:

1. Umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta opiekuńczo, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną rodziny, w miejscu zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę pomoc w dostępie rodzinom przeżywającym trudności do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego w Poradniach Psychologiczno – Pedagogicznych
2. Pomoc w dostępie rodzinom do poradnictwa prawnego w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej w punktach i obsługiwanej przez adwokatów i radców prawnych wskazanych

przez Okręgową Izbę Adwokacką i Okręgową Izbę Radców Prawnych w Zielonej Górze

IV. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywania już istniejących

Zadania:

1. Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną, w tym z placówkami służby zdrowia,
2. Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień – współpraca z Gminną Komisją ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku, podjęcie terapii dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej – współpraca z policją i Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Santoku,
3. Angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy,
4. Angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo - wychowawczych, wzmocnienia, poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczenia wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich
5. Współpraca z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności z oświatą, Policją, Sądami, służbą zdrowia, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., Gorzowskim Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym

V. Podejmowanie działań profilaktycznych

Zadania:

1. Udział w ogólnopolskich kampaniach, których celem jest wzmocnienie rodziny i jej roli w społeczeństwie
2. Organizacja działań profilaktycznych na terenie gminy Santok

VI. Wyjście rodziny z systemu pomocy społecznej

Zadania:

1. Pomoc w podjęciu pracy zawodowej oraz niekorzystania ze świadczeń rodzinnych i pomocy społecznej

POMOC SPOŁECZNA

Na terenie Gminy Santok jednostką inicjującą działania pomocowe z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku. Do zakresu działalności Ośrodka należą również działania o charakterze aktywizacyjnym, integrującym oraz wspierającym różne grupy i osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Jest to również niesienie fachowej pomocy rodzinom przeżywającym trudności w prawidłowym ich funkcjonowaniu i zaspokajaniu podstawowych potrzeb. Ośrodek daje tym osobom i rodzinom możliwość wsparcia w następujących formach:

1. pomoc społeczna - świadczenia pieniężne (zasiłki stałe, okresowe, celowe i specjalne celowe) oraz świadczenia niepieniężne (zakup posiłku, schronienie, potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej, praca socjalna, usługi opiekuńcze, pomoc osobom zagrożonym eksmisją, udział w programach z zakresu integracji społecznej),
2. pomoc osobom uzależnionym od alkoholu (działalność Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku),
3. pomoc ofiarom i sprawcom przemocy (działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie),
4. poradnictwo specjalistyczne (prawne, terapeutyczne, rodzinne),
5. organizacja zajęć/szkoleń edukacyjno-informacyjnych,
6. pomoc asystenta rodziny,
7. świadczenia rodzinne (zasiłki rodzinne, świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie, świadczenie wychowawcze),
8. fundusz alimentacyjny,
9. stypendia i zasiłki szkolne,
10. Karta Dużej Rodziny.

Działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy z następującymi instytucjami i organizacjami:

1. Urząd Gminy w Santoku,
2. Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Santoku
3. Zespół Interdyscyplinarny w Santoku,
4. Centrum Kultury i Rekreacji w Santoku,
5. placówki oświatowe w gminie Santok,
6. organizacje pozarządowe,
7. policja (dzielnicowi)
8. ośrodki zdrowia
9. parafie rzymsko – katolickie
10. kluby seniora
11. koła gospodyń wiejskich
12. placówki wsparcia dziennego.

Na terenie Powiatu wsparcie i pomoc rodzinom oferują:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.,
2. Powiatowy Urząd Pracy w Gorzowie Wlkp.,
3. Sąd Rejonowy,
4. Komenda Powiatowa Policji w Gorzowie Wlkp.,
5. Placówki prowadzące działalność leczniczą i terapeutyczną,
6. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Gorzowie Wlkp.

Tabela nr 1. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2021-2023.

	2021	2022	2023
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	158	140	128
Liczba rodzin objętych pracą socjalną	98	103	93

źródło: opracowanie własne OPS w Santoku

Tabela nr 2. Powody zgłaszania się rodzin o pomoc w latach 2021-2023.

Powód	Liczba rodzin		
	2021	2022	2023
Ubóstwo	70	51	50
Niepelnosprawność	72	63	54
Bezrobocie	66	44	49
Długotrwała lub ciężka choroba	53	43	46
Alkoholizm	12	16	10
Bezradność w sprawach opiek.– wych. i prowadzeniu gosp. dom.	12	8	10
Zdarzenia losowe	2	1	1
Kłęski żywiołowe	0	102	0

źródło: dane ze sprawozdań OPS w Santoku.

Tabela nr 3. Pomoc udzielona w formie stypendium socjalnego oraz zasiłku szkolnego w latach 2021-2023.

	2021	2022	2023
Liczba zasiłku szkolnego	6	1	1
Liczba stypendium socjalnego	25	22	17
Łączny koszt świadczeń, w tym 20% wkład Gminy Santok (zł)	37.615,33	22.484,00	18.314,96

źródło: opracowanie własne OPS w Santoku.

Tabela 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2021 – 2023 r.

Rok	Liczba rodzin	Liczba świadczeniobiorców	Liczba wypłaconych świadczeń
2021	41	Małoletnie osoby uprawnione 50	434
		Pełnoletnie uczące się osoby uprawnione 8	82
2022	41	Małoletnie osoby uprawnione 47	489
		Pełnoletnie uczące się osoby uprawnione 16	122
2023	32	Małoletnie osoby uprawnione 39	460
		Pełnoletnie uczące się osoby uprawnione 14	120

Źródło: opracowanie własne OPS w Santoku.

Tabela nr 5. Karta Dużej Rodziny w latach 2021-2023

	2021		2022		2023	
	tradycyjna	elektroniczna	tradycyjna	elektroniczna	tradycyjna	elektroniczna
Liczba zamówionych kart	112	117	321	322	174	175

źródło: opracowanie własne OPS w Santoku.

Charakteryzując zakres udzielanej pomocy i problemów występujących na terenie Gminy Santok nie sposób nie wspomnieć o tak ważnym zjawisku, jakim są uzależnienia i przemoc w rodzinie. Uzależnienia, a przede wszystkim choroba alkoholowa, to także problem mieszkańców gminy Santok. Toteż wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych. Alkoholizm jest problemem nie tylko osoby nadużywającej alkoholu, lecz całej rodziny. Prowadzi on do współuzależnienia, często przemocy, stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jednego z jej członków. Problem uzależnienia często łączy się z

trudnościami w życiu, brakiem umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami, a przede wszystkim ze stresem. Pomocy potrzebują nie tylko osoby uzależnione od alkoholu, ale także rodzina osoby uzależnionej, jako współuzależnieni. W ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie lub w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie występuje przemoc prowadzona jest tzw. procedura Niebieskiej Karty. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Oświaty, Służby Zdrowia, Sądu.

Tabela nr 6. Dane dotyczące przemocy w rodzinach w latach 2021-2023.

	2021	2022	2023
Liczba osób ogółem objętych działaniem Zespołu Interdysc.	33	58	78
Liczba prowadzonych Niebieskich Kart	13	16	25
Liczba zakończonych Niebieskich Kart	11	10	16

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Santoku.

ASYSTENT RODZINY

Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku realizuje zadanie pomocy rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze poprzez wsparcie asystenta rodziny.

Pomoc asystenta rodziny prowadzona jest poprzez: pracę z rodziną i dzieckiem, uwzględniając przede wszystkim zasoby własne rodziny, analizę indywidualnego przypadku rodziny, określeniu szans i zagrożeń, pracy grupowej oraz interdyscyplinarnej współpracy z instytucjami i specjalistami zaangażowanymi w pracę dla rodziny.

Do zadań asystenta rodziny powołanego należy: zapewnienie wsparcia wszystkim członkom rodziny, osiągnięcie przez rodzinę stabilności życiowej, która umożliwiałaby jej wychowywanie dzieci. Za jeden z głównych priorytetów w pracy asystenta rodziny należy zaliczyć przeciwdziałanie oddzieleniu dziecka od rodziny, a w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, podjęcie wszelkich możliwych działań umożliwiających jak najszybszy jego powrót pod opiekę rodziców biologicznych.

Zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej :

1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- a) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- b) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- c) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- d) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- e) pomocy w integracji rodziny;
- f) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- g) dążeniu do reintegracji rodziny.

2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- a) pracy z rodziną;
- b) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

3. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

W latach 2021 - 2023 w Ośrodku Pomocy Społecznej w Santoku swoje zadania realizował 1 asystent rodziny. Przez pewien czas wspiera on rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent rodziny towarzyszy rodzicom we wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

Asystentura rodziny polega na zindywidualizowanej pracy w rodzinie, z rodziną, dla rodziny oraz na jej rzecz. Asystent rodziny ma za zadanie zmienić stosunek osób w rodzinie do własnej sprawczości, zwiększyć ich poczucie wpływu na własne życie, podnieść samoocenę. Indywidualna pomoc służy rozwojowi kompetencji poszczególnych członków rodziny, osiąganiu wyznaczonych przez nich celów, wzbudzaniu w nich wiary we własne możliwości oraz motywowaniu do podejmowania działań, do tej pory uznawanych za niemożliwe.

Działania asystenta i rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. asystent rodziny ma na celu pomóc przezwyciężyć trudną sytuację rodzinną.

Praca asystenta rodziny prowadzona w miejscu zamieszkania rodziny. W związku z tym asystent rodziny pracuje głównie w terenie w celu prawidłowej realizacji swoich zadań. Asystent rodziny swój czas pracy przeznacza na współpracę z instytucjami działającymi na rzecz rodziny (szkoły, służba zdrowia, itp.) jak również na przygotowanie, usystematyzowanie i wypełnianie dokumentacji. Asystent rodziny zatrudniony jest w ramach zadaniowego czasu pracy co pozwoliło na pracę z rodzinami w różnych godzinach, także poza godzinami pracy OPS w Santoku. W latach 2021-2023 wspomagał rodziny m.in. w:

- a) zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- b) wyszukiwaniu wcześniejszych terminów wizyt u lekarzy specjalistów,
- c) pomocy w realizowaniu recept,
- d) informuje o wyprzedaży i promocjach w sklepach,
- e) informuje rodziny o spędzaniu czasu wolnego z rodziną,
- f) wyszukuje z rodziną oferty pracy w internecie, mieszkania na wynajem,
- g) tłumaczy pisma urzędowe
- h) przeprowadza zabawy edukacyjne z dziećmi w rodzinie (plastyczne, czytanie książek, gry, zabawy ruchowe),
- i) przekazuje informacje, wyposaża rodziny w niezbędną wiedzę potrzebną w procesie wychowania dzieci,
- j) modeluje zachowania poszczególnych członków rodziny,
- k) udziela wsparcia emocjonalnego rodzinom.

Dla każdej rodziny po wcześniejszej ocenie sytuacji, został stworzony indywidualny plan pracy z rodziną, który jest realizowany w oparciu o odpowiednio dobrane działania.

Tabela nr 7. Liczba rodzin/dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2021-2023.

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci
2021	8	18
2022	13	33
2023	13	28

źródło: opracowanie własne OPS w Santoku

WSPÓŁFINANSOWANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka jest rodzina, to też umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzinie, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Główną przyczyną, z powodu której dzieci trafiły do pieczy zastępczej, jest uzależnienie rodziców od alkoholu, a tym samym brak zaspakajania podstawowych potrzeb dzieci oraz gdy jest zagrożone życie i zdrowie dzieci. Tut. Ośrodek zanim wystąpi z wnioskiem do Sądu o zainteresowanie się sytuacją dzieci w rodzinie, podejmuje określone formy działania we współpracy z instytucjami, które w swoim zakresie obowiązków mają wpisaną pomoc dziecku i rodzinie. Jeżeli rodzice nie podejmują współpracy, a sytuacja dziecka jest zagrożona wówczas o sprawie zostaje powiadomiony Sąd. W przypadku umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z rodzicami podejmowana jest dalsza współpraca asystencka na rzecz powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Ośrodek realizuje zadania dotyczące współfinansowania przez gminę kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj. rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Tabela nr 8. Koszt pobytu w pieczy zastępczej i placówkach w latach 2021 – 2023.

Rok	Koszt pobytu w pieczy zastępczej	Koszt pobytu w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
2021	116.813,73 zł	30.775,36 zł
2022	110.685,16 zł	26.317,60 zł
2023	121.350,75 zł	40.611,28 zł

źródło: opracowanie własne OPS w Santoku

Na podstawie danych z powyższej tabeli widoczne jest, iż koszty ponoszone za pobyt dzieci w pieczy zastępczej oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych systematycznie rosną. Jest to związane ze zwiększającym się kosztami utrzymania, jak również udziałem procentowym gminy w kosztach oraz czasem pobytu dzieci w pieczy i wynosi proporcjonalnie:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Asystent w latach 2021 - 2023 nie współpracował z rodzinami zastępczymi, bowiem pozostają one pod opieką i nadzorem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy wykonują zadania zgodnie z art.77 ust. 3 – 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach swoich obowiązków asystent rodziny bierze udział w zespołach do spraw oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, powoływanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., które monitorują i analizują sytuację rodzin pod kątem możliwości powrotu dzieci do naturalnego środowiska. W latach 2021 – 2023 r. asystent rodziny uczestniczył w tego typu zespołach 6 razy i sporządził 15 pisemnych opinii o rodzinie.

Zarządzeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku Nr 8/2021 z dnia 16 czerwca 2021 r. została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Natomiast Zarządzeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku Nr 17/2021 z dnia 30 grudnia 2021 r. została wprowadzona procedura w sprawie koordynacji asystenta rodziny przewidzianej w ramach realizacji ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

Placówki wsparcia dziennego są jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Na terenie Gminy Santok działają trzy Placówki Wsparcia Dziennego: *Gralewianka* w Gralewie, *Polichnianka* w Starym Polichnie oraz w Lipkach Wielkich *Lipkowianka*. Pierwsze dwie powołane zostały Uchwałą Rady Gminy Santok z dnia 10 marca 2021 r. Nr XXX/288/2021 w sprawie utworzenia placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej, zaś placówka w Lipkach Wielkich „Lipkowianka” została powołana 26 października 2022 r. Uchwałą Nr XLIX/454/2022 Rady Gminy Santok. W drodze konkursu ofert na prowadzenie placówek wyłoniono organ prowadzący, tj. Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Santok „Pomocna Dłoń” w Santoku.

Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego o charakterze pracy podwórkowej oparte jest na działaniach animacyjno-socjoterapeutycznych, tj. organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, kreatywne i twórcze zajęcia dla dzieci i młodzieży, zajęcia socjoterapeutyczne i profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, konsultacje i warsztaty dla rodziców. W każdej ze świetlic może przebywać maksymalnie do 15 dzieci.

Tabela nr 9. Koszt prowadzenia świetlic podwórkowych w latach 2021 – 2023.

2021	2022	2023
9,000,00 zł	31.500,00 zł	37.000,00 zł

źródło: opracowanie własne OPS w Santoku.

Zadanie finansowane jest ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii dla Gminy Santok. Placówki są w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Santoku.

DOSTĘPNOŚĆ PORADNICTWA DLA RODZIN

Człowiek w sytuacji przeżywania kryzysów doświadczają wielu stanów i emocji, m.in. napięcie emocjonalne, smutek, lęk, gniew, próba racjonalizacji sytuacji, regres w funkcjonowaniu, projekcja na innych. Dynamika przeżywania kryzysów wywołuje potrzebę indywidualnego podejścia do każdego z nich, stąd zaproponowane było następujące specjalistyczne wsparcie:

1. Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień w Santoku – bezpłatne konsultacje u specjalisty terapii uzależnień, instruktora terapii, psychologa oraz doradcy rodzinnego.

Tabela nr 10. Liczba konsultacji w Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień w Santoku w latach 2021 – 2023.

Specjalista	Liczba konsultacji		
	2021	2022	2023
Doradca rodzinny	137	56	36
Specjalista terapii uzależnień	74	54	38
Instruktor terapii uzależnień	x	22	23
Psycholog	x	x	32

Źródło: dane GKRPA w Santoku.

2. Grupa wsparcia dla osób uzależnionych – bezpłatne spotkania dla osób uzależnionych od alkoholu. Grupa zawiązała się w 2022 r. i regularnie spotyka się raz w tygodniu.

3. Tydzień Przeciwdziałania Przemocy - bezpłatne porady specjalistów dotyczące przeciwdziałaniu zjawiskom przemocy w rodzinie, tj. doradca rodzinny, policja, pracownik socjalny, członek Zespołu Interdyscyplinarnego, członek Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- 15 - 19 listopada 2021 r.
- 28 listopada - 02 grudnia 2022 r.
- 04 - 08 grudnia 2023 r.

4. Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem - bezpłatne porady specjalistów dotyczące przeciwdziałaniu zjawiskom przemocy w rodzinie, tj. doradca rodzinny, policja, pracownik socjalny, członek Zespołu Interdyscyplinarnego, członek Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (20-24 lutego 2023 r.).

5. Herbatka u asystenta – bezpłatne konsultacje w zakresie szeroko rozumianego wsparcia rodziny (doradca rodzinny). W latach 2021 – 2023 udzielono 94 porad.

DZIAŁANIA PROFILKATYCZNE

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii dla Gminy Santok na lata 2022 – 2025 na rzecz mieszkańców (dzieci, młodzież, seniorzy, rodziny) odbywały się m.in. spotkania edukacyjno – profilaktyczne, pikniki rodzinne, rajdy, spływy kajakowe, realizowano projekty Naturalnie profilaktycznie, Profilaktyczna 1 Liga, kampania Zachowaj Trzeźwy Umysł, półkolonie, jak również Punkt Konsultacyjny ds Uzależnień w Santoku itd. Ze wskazanych środków realizowane są działania animacyjno-socjoterapeutyczne dla dzieci tj. świetlice podwórkowe, warsztaty przeciwdziałania uzależnieniom. Powstała również Grupa wsparcia dla osób uzależnionych (2022).

DZIAŁANIA W CZASIE PANDEMII

Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 dotarła do Polski w marcu 2020 r. W związku trwającą sytuacją kryzysu wywołanego epidemią działania asystenta rodziny z zakresu pracy socjalno – wychowawczej zmieniły formę. Odbywały się one telefonicznie, przez komunikatory

społecznościowe lub osobiście, zawsze zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Zdrowia. W sytuacji pandemii asystent dawał wsparcie, przekonanie, że w kryzysie jest ktoś, kto pomoże pokonać trudności, czy też zaproponuje nowe sposoby reagowania na codzienne sytuacje. Współpraca asystenta z rodziną polegała w głównej mierze na poszukiwaniu zasobów niezbędnych do pokonania zaistniałych trudności, budowaniu poczucia wpływu na obecną sytuację, motywowaniu do poszukiwania rozwiązań, towarzyszeniu w przechodzeniu przez labirynt różnego rodzaju wprowadzanych procedur związanych z zagrożeniem epidemiologicznym w instytucjach, proponowaniu sposobów reagowania na codzienne sytuacje.

Utrzymywanie relacji z członkami rodziny w czasie pandemii było ważne, ponieważ pozwalało na współdzielenie odpowiedzialności i monitorowanie bieżących potrzeb osób lub rodzin oraz niezbędnych dla nich usług. Sytuacja kryzysu wymagała korekt indywidualnych planów wsparcia.

DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z INWAZJĄ ROSJI NA UKRAINĘ

Dnia 24 lutego 2022 r. rozpoczęła się inwazja Rosji na Ukrainę. Państwo Polskie zapewniło wsparcie humanitarne, w tym wsparcie uchodźcom uciekającym przed wojną w Ukrainie w ramach mechanizmu tymczasowej ochrony, m.in. pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę (315 osób), przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe. W Gminie Santok udzielono pomocy także poprzez:

- a) utworzenie miejsca tymczasowego pobytu dla 30 osób na sali wiejskiej w m. Gralewo celem gotowości przyjęcia osób uchodźczych z terenu objętego konfliktem zbrojnym,
- b) utworzono miejsce docelowego pobytu w mieszkaniu stanowiącym własność gminy Santok do 8 osób - łącznie było 12 osób, w tym 5 dzieci (m.in. wsparcie językiem obcym, pomoc w poszukiwaniu pracy, tłumaczeniu dokumentów, wsparcie w zapisaniu dzieci do szkoły czy przedszkola, sprawach administracyjnych (np. założenie konta w banku, napisanie CV), czy robienie i dowożenie zakupów),
- c) kierowanie uchodźców do miejsc zbiórek darów dla uchodźców z Ukrainy,
- d) kierowanie uchodźców na darmowe zajęcia z języka polskiego,
- e) prowadzenie stałej współpracy z punktem Relokacji LUW odnośnie przekazywania danych osób, które znalazły schronienie na terenie gminy Santok,

- f) pozyskanie środków żywnościowych i art. czystości dla osób z Ukrainy, które zamieszkiwały administrowany teren, jak również ich wydawanie,
- g) zainteresowani rodzice mieli możliwość zgłoszenia dzieci do przedszkoli i szkół,
- h) zapewnienie wyżywienia dzieci w przedszkolu i szkole,
- i) wydawanie żywności z Banku żywności w ramach POPŻ (68 osób),
- j) wsparcie emocjonalne.

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 - 2023 były rodziny zamieszkujące Gminę Santok, a w szczególności rodziny dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem oraz przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program skierowany jest również do rodzin, które z różnych powodów potrzebują wsparcia instytucji w wypełnianiu zadań związanych z wychowaniem dzieci.

Dzięki realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Santok na lata 2021 - 2023 przez poszczególne podmioty i instytucje stworzone zostały odpowiednie warunki i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie oraz rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie, co w konsekwencji dało wsparcie rodzinom zagrożonych wykluczeniem społecznym i wymagających pomocy.

KIEROWNIK
Ośrodka Pomocy Społecznej
mgr Aneta Łukowiak